

Gepubliceerd op: 25 juli 2012

Drs. L.N. Rottier

In goed onderwijs gaat het om scholing én vorming

Minister van Bijsterveldt en staatssecretaris Zijlstra, beiden van Onderwijs, zijn zeer gedreven om de kwaliteit van het Nederlandse onderwijs te verbeteren. „Het beste uit onze kinderen halen, de basis op orde, de lat omhoog, is het mantra dat de minister regelmatig laat horen. Hun motief is ervoor te zorgen dat alle leerlingen in Nederland goed onderwijs krijgen.

Het wordt echter steeds duidelijker wat zij onder „goed onderwijs” verstaan: onderwijs dat hoge resultaten boekt. En dan met name resultaten op toetsen voor taal, rekenen, Engels en wiskunde. Deze invulling zie ik als een bedreiging. De nadruk valt eenzijdig op scholing en de vorming van leerlingen komt erdoor in de verdrukking.

In goed onderwijs gaat het om scholing én vorming. Scholing en vorming versterken elkaar en jongeren hebben beide hard nodig. In onderwijs gaat het nooit alleen om kennis en zeker niet alleen om informatie. Goed onderwijs richt zich op veel meer dan het overdragen van kennis en het aanleren van vaardigheden. Juist dat ‘meer’, maakt onderwijs tot goed onderwijs. En in dat ‘meer’ kan een christelijke school zijn identiteit tonen.

Natuurlijk moeten leerlingen kennis en vaardigheden verwerven, maar ze moeten ook leren deze op een verstandige en goede manier te gebruiken. Een voorbeeld uit het MBO: Een MBO-leerling die een commerciële opleiding volgt, verwerft bij het vak verkooptechniek kennis, inzicht en vaardigheden om een goed verkoopgesprek te voeren. Die verworven kennis en vaardigheden maken van hem echter nog geen goede verkoper. Hij zal ‘het spel’ moeten leren spelen en moeten ontdekken dat de ene klant de andere niet is. Maar hij moet ook inzicht krijgen in de morele dimensies van zijn vak. Als hij merkt dat de klant een voor zijn of haar portemonnee te dure transactie gaat sluiten, stuurt hij daar als verkoper dan toch op aan, of komt hij door morele afwegingen tot een ander besluit? Om een goede verkoper te worden, moet je dus veel meer kennen en kunnen dan de door scholing aangebrachte kennis en vaardigheden. Je moet gevormd worden om het geleerde goed en verstandig en verantwoord in te zetten.

In onderwijs gaat het om kennisoverdracht én vorming. Het huidige onderwijsbeleid is te sterk op resultaten geconcentreerd. Vorming raakt onderbelicht. Terwijl jongeren juist een schreeuwende behoefte hebben aan zingeving, oriëntatie en richtingsbesef. Er worden te weinig waarden en normen overgedragen en ze zijn overgeleverd aan een onoverzichtelijk keuzenaanbod. Daarom moeten jongeren meer dan ooit persoonlijk en moreel gevormd worden. De school is, na het gezin, daarvoor de meest geëigende institutie.

Hoe worden leerlingen in het onderwijs gevormd? De leraar speelt daarin de grootste rol. Hij moet zijn vak verbinden met wat er in de wereld gebeurt. Hij moet deskundigheid tonen, maar ook zelf laten zien hoe waarden en idealen in zijn leven doorwerken. Leraren hebben een voorbeeldrol en ze zijn altijd vormend bezig. Het belangrijkste middel om jongeren persoonlijk te vormen, is dan ook de pedagogische relatie tussen leraar en leerling.

Die pedagogische relatie is er overigens niet vanzelf en vraagt veel van de man of de vrouw voor de klas: kennis, vaardigheid, de attitude om leerlingen te zien, contact met hen te maken, een pedagogische relatie op te bouwen en vooral ook zelf in ontwikkeling te blijven. Om anderen te verrijken, moet je zelf beschikken over rijke kennis en

die waardevol kunnen maken voor de leerlingen.

Hoe is het nu gesteld op onze eigen, reformatorische scholen? Er is veel waarvoor we dankbaar mogen zijn.

We scoren goed tot zeer goed op kwaliteitsonderzoeken. Deze beoordelingen betreffen en vooral scholing.

Maar ook wat de vorming betreft, beziet de buitenwacht ons soms met steelse blikken. Ze waarderen de orde en structuur, de regels en het kunnen uitgaan van een gemeenschappelijk waardenpatroon. Toch is het nodig om ons de vraag te stellen of we de goede keuzen maken. Geven we aandacht aan dat wat er echt toe doet in de vorming van onze jongeren?

En er zijn ook ervaringen die ons onrustig maken. Als er resultaten van onderzoeken onder onze jongeren boven tafel komen, over de omgang met de media of hoe ze omgaan met seksualiteit, dan schrikken we.

Bestuurders van de VO-scholen spreken regelmatig met elkaar over de vraag: 'Bereiden we onze jongeren wel goed en voldoende voor op een leven in de seculiere maatschappij?'

We moeten ook eerlijk de vraag durven stellen wat al die jaren reformatorisch onderwijs nalaten in het geestelijk leven van onze jongeren?

Het LCJ-onderzoek onder een grote groep catechisanten liet zien dat onze jongeren leer en leven gemakkelijk scheiden. Ze weten wel hoe het hoort, maar ze geven het onvoldoende vorm in hun dagelijks leven.

En af en toe staat er iemand op die zich afvraagt of het reformatorisch onderwijs niet te gemakkelijk meegaat in onderwijsvernieuwingen, of we ons niet meer tegendraads zouden moeten opstellen.

De laatste tijd spreken we ook nog over een andere zorg: Zijn de huidige en de komende generatie leraren nog voldoende bevlogen, gekwalificeerd en op de vorming van jongeren betrokken? Brandt er nog iets van het vuur van de 'founding fathers'? Zijn er nog voldoende, getalenteerde jongeren die kiezen voor het leraarsberoep?

Het is nodig ons opnieuw te bezinnen op de inhoud van scholing en vorming op onze scholen. En in de praktijk is er werk aan de winkel.

We hebben een hoge opdracht: onze leerlingen te vormen tot jongeren die Christus volgen en dat gestalte geven in hun persoonlijke en maatschappelijke leven.

Voor die hernieuwde bezinning kunnen we in ieder geval putten uit een rijke bron. De grote denkers uit onze christelijke traditie kunnen ons inspireren om meer oog te krijgen voor het belang van vorming.

Zij zien leraarschap meer als roeping dan als beroep. Zij wijzen aan waar het echt om gaat: Onderwijs in dienst van godsdienstige en morele vorming, waarvan het voorbeeld van Christus het hart is en het doel is kinderen tot Christus te trekken.

Dit vormt, onder de zegen van de Heere, jonge mensen waarin vroomheid zichtbaar wordt. Innerlijke vroomheid, die zich uit in een toegewijd leven, praktisch christendom, ethisch handelen, eerlijk, betrouwbaar en echt zijn.

Daarmee worden leerlingen en gezinnen, de kerk en de maatschappij en Gods Koninkrijk het best gediend.
